

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk, kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Mediakasvatuksen ja ylipäätään medioiden määrittely vaikuttaa hieman kapealta ja olisikin syytä tarkastella laajemmin mitä mediakasvatus sisältää. Media näyttäisi tässä yhteydessä olevan irrallinen digitaalisuudesta ja ymmärrys medioista hyvin perinteinen. Esimerkiksi digitaalisen kompetenssin viitekehys (kts. esim. EU Digital Competence Framework 3.0

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC144121>) ei näytä mahtuvan mediakasvatuksen alle. Dokumentissa käytetään myös sanoitusta ”uudet digitaaliset teknologiat”, mutta uusien teknologioiden määritelmää ei tarkemmin avata. Sivulla 6 oleva lause kuuluu näin: ”Mediateknologiat eli -välineet kattavat sekä perinteiset viestintä- ja joukkotiedotusvälineet että uudet digitaaliset teknologiat.” Tämä kuulostaa vähän vanhahtavalta. Vastaavasti uudet teknologiat ovat esillä sivulla 16. Älypuhelimet ja peliteknologia eivät enää täytä ”uuden teknologian” määritelmää ja asiaan olisi hyvä kiinnittää huomiota ja tarkentaa mistä on kyse.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

Olemme samaa mieltä linjauksen kanssa siitä, että nykytila (lakkautetut koulutusohjelmat) on erittäin huolestuttava. Suurena haasteena tulee olemaan tasalaatuisen opetuksen tarjoaminen tulevaisuudessa. Onkin syytä kysyä, miten laadukas mediakasvatus voidaan taata jatkossa? Toimenpiteet vaikuttavat ristiriitaisilta: eduskunta valmistelee erilaisia nuoriin kohdistuvia sosiaalisen median ja kännyköiden käytön rajoituksia, mutta tuen määrää on vähennetty ja esimerkiksi digitaalisen nuorisotyön keskus Verke on lakkautettu.

Mediakasvatuksen tekstiin listatut vahvuudet voidaan nähdä myös heikkouksina: hajanaisuus, sirpaleisuus, hankerahoituksen suuri rooli. Nuo ovat tämän hetken tilanteelle ominaisia. Olemmeko enää kansainvälisen maineemme mittaisia, jos tarkastelemme haasteita ja ”vahvuuksia” kriittisemmin?

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Visioon voisi tuoda konkreettisemmin esille eriarvoisuuden estämisen ja kestäväen hyvinvoinnin. Nuo ovat jatkossa voimakkaammin esillä ja nuo toisivat jo visiotasolle ripauksen lisää konkretiaa.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

-tähän ei erikseen kommentoitavaa

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

5.1. Toimijuutta tulisi vahvistaa kaikissa ikäryhmissä, ei ainoastaan nuorten osalta. Esimerkiksi ikääntyvien digitaidot ja mediakasvatus ovat olleet hyvin hajanaisia ja pitkälti vapaaehtoisten ja järjestöjen varassa. On myös erittäin tärkeää kuulla eri kansalaisryhmiä itseään sisältöjä suunniteltaessa, mutta linjauksissa olisi hyvä jo pohtia miten kuuleminen toteutetaan käytännössä. Erityisen huolissamme olemme nuorten kuulemisesta.

5.2 Toimenpiteisiin ja seurantaan liittyen olisi hyvä, jos medialukutaito kirjattaisiin digitaaliseen osaamiseen ja turvallisuuteen liittyviin asiakirjoihin, jotta sen rooli tulisi vahvemmin esille. Kokonaisuutena linjauksissa tulisi vahvemmin painottaa mediakasvatuksen ja medialukutaidon kriittisyyttä ja sen merkitystä osana demokratiakasvatusta.

Tekstissä todetaan, että ”Lisätään mediakasvatuksen opetusta korkeakoulutuksessa.” Linjauksissa näkyy opettajankoulutuksen keskeinen rooli. Tuo linja kaipaisi päivittämistä, jos on aikomuksena levittää mediakasvatusta ja sitä kautta mediataitoja ihan kaikille ihmisryhmille (vrt. visio) perinteisten lasten ja nuorten lisäksi.

Lukuun olisi hyvä lisätä toimenpiteitä siitä, että mediakasvatuksen roolia vahvistetaan muidenkin kasvatus- ja ohjaustyötä opiskelevien parissa. Kasvatus ja ohjaustyötä tekevät sosionomit tulevat tässä ensimmäisinä mieleen. Keskeisten kasvatus- ja ohjaustyön ammattien koulutusohjelmiin, kansallisiin kompetensseihin jne. on lisättävä maininnat mediakasvatukseen ja mediataitoihin liittyvästä osaamisesta.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Tämä huomio liittyy sivulle 21 ja siellä ensimmäiseen kokonaiseen kappaleeseen, jossa todetaan: ”Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto sekä korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto vastaavat medialukutaidon edistämisestä kaikilla koulutusasteilla.” Tekstiin kaivataan kipeästi konkreettisia toimenpiteitä myös korkeakoulu ja tiedepolitiikan osastolle. Muille osastoille näitä on jo määritelty.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

-tähän ei erikseen kommentoitavaa

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

-tähän ei erikseen kommentoitavaa

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-tähän ei erikseen kommentoitavaa

Ryttyläinen-Korhonen Katri
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Helminen Kristiina
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk - Hyvinvoinnin koulutusala